

Lyndsay Faye

FATALE VLAM

Uit het Engels vertaald door
Maaïke Bijnsdorp en Lucie Schaap

ISBN 978-90-225-7337-2
ISBN 978-94-023-0343-8 (e-boek)
NUR 305

Oorspronkelijke titel: *The Fatal Flame*
Oorspronkelijke uitgever: G.P. Putnam's Sons
Omslagontwerp: Wil Immink Design
Omslagbeeld: Thinkstock
Zetwerk: ZetSpiegel, Best

© 2015 Lyndsay Faye
Nederlandstalige uitgave © 2015 Maaïke Bijnsdorp & Lucie Schaap
en Meulenhoff Boekeryj bv, Amsterdam

Niets uit deze uitgave mag openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, internet of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

*Voor mijn betovergrootmoeder Katie, wier achternaam verloren ging
toen ze vanuit Ierland hierheen kwam, en voor oma Meg Fay,
die me het verhaal heeft verteld*

RECHTEN VAN DE VROUW

*Haar recht is het bij krankheid
te waken aan de sponde,
met fluisterende woorden
te helen elke wonde.*

*Haar recht is het te waken
over 't huiselijk geluk;
en kent haar man veel zorgen
te lenigen de druk.*

*Haar recht haar zoons te vormen
tot leden des Senaats,
en meer nog tooit haar ootmoed
dan had zij zelf die plaats.
Haar recht is de bewond'ring
waarmee de man haar acht
wanneer zij vol van gratie
de plicht der vrouw betracht.*

*Het mooiste wat er denkbaar is
is dat dit haar behaagt.
En vindt ge een volmaakte vrouw:
geen ander recht ze vraagt.*

PROLOOG

Dunfhlaith ó Dufaigh, zoals ze had geheten in het groene moederland, waar de puntige stenen net zo uit de grazige weiden prikten als de knobige sleutelbeenderen uit de vredig sluimerende lijken op straat, wist nog goed hoe het voelde om te rammelen van de honger. Om te verlangen naar dikke bruine boterhammen met zout, om pijpook op haar tong te proeven als de schroeismaak van geroosterd rundvlees. Om paddenstoelen bij een boomstronk te vinden en ze te verkopen voor whisky – niet uit lichtzinnigheid, maar omdat paddenstoelen haar honger nauwelijks zouden stillen, terwijl een halve mengsel whisky haar een hele dag haar hunkerende maag zou kunnen doen vergeten. En als ze het goed uitkiende misschien wel twee.

Dunla Duffy, zoals ze haar in New York noemden, dacht aan Ierland terug met een warmte die talmde als de nevelslierten die zich pas van de drempel van haar hutje hadden laten verjagen bij het opkomen van de meedogenloze zon. Want Dunla Duffy rammelde niet meer van de honger.

Tegenwoordig stierf ze van de honger.

Toen ik nog een jongere versie van Timothy Wilde was en nog geen koperster nummer 107 van de politie van New York, maar een *kinchin* dat overdag door de straten zwierf, kende ik de honger als mijn eigen broekzak. Maar sterven van de honger is me bespaard gebleven; en al had mijn broer Valentine in zijn hele krankzinnige leven niets anders voor me gedaan, dan zou dat al genoeg zijn geweest.

Hij heeft nog veel meer voor me gedaan. Alleen krijg ik deze geschiedenis nooit op papier als ik op de zaken vooruit ga lopen.

Kort voor zonsopgang op de dag dat wij elkaar zouden leren kennen, Dunla en ik, zat ze op de begane grond van een woning in Pell Street lusteloos broekspijpen te zomen in een hoekje van de huurkamer die ze deelde met andere vrouwen die eveneens thuisarbeid verrichtten voor een kledingfabriek. Overal in de kamer lagen stapels broeken te wachten op de genadeloze zonsopgang en het moment dat de vrouwen wakker zouden worden. Aangezien meubilair een luxe was, lagen de naaisters op de grond tussen hun naaiwerk. Zowel arbeidsters als arbeid hadden naar de maatstaven van Manhattan nauwelijks tot geen waarde. Het was immers 1848 en op de Britse eilanden was al sinds 1845 geen aardappel meer gezien zonder zwarte pestvlekken. Bij het aanbreken van de dag zouden anderen zoals Dunla voet aan wal zetten. Deze vrouwen waren als de afvalhopen op de straathoeken: niemand keurde hun een blik waardig. En de volgende dag zouden er alleen nog maar meer zijn.

‘Vuile dief,’ grauwde een oud wijf vanuit de andere hoek.

Dunla, met haar gedachten bij een lelijke uitslag die sinds kort als woekerend voorjaaronkruid overal op haar armen en benen opbloede, reageerde niet.

‘Lelijke dief die je d’r bent.’

De andere twaalf bewoonsters van de kamer bewogen onrustig in hun slaap. Dunla wist met de grootst mogelijke moeite – en ze vond het eerlijk gezegd nogal onrechtvaardig dat ze zich die moest getroosten – haar hoofd op te tillen.

Zoals we later van Dunla te weten zouden komen, was ze veertien. Haar grote ogen glinsterden lichtgroen tussen wilde haarlokken die vettig en al even groen haar ronde gezicht omlijstten. Ooit had ze koperblonde krullen gehad en ze wist niet goed hoe het kwam dat die waren verkleurd tot de tint van rottende maïspluimen – ik heb het raadsel van haar zeewiergroene lokken natuurlijk uiteindelijk zelf weten te ontrafelen, omdat ik nu eenmaal graag raadsels oplos,

hoe weinig mijn omgeving daar vaak ook mee opschiet. Dunla kon zich nog wel herinneren dat de dorpelingen haar, met haar vriendelijk vage oogopslag en haar verontrustend grote ogen, argwanende blikken hadden toegeworpen toen ze nog klein was. Maar haar moeder had haar een keer hoog in de lucht getild in de richting van de zilveren maan en Dunla haar stralendste lichtje genoemd, stralender nog dan de *gealach lán* boven hun hoofd. Altijd als Dunla's pogingen om in gedachten verse boter voor zich te zien jammerlijk mislukten, dacht ze eraan dat ze iemands maan was.

Om de waarheid te spreken – en Onze-Lieve-Heer weet dat dit verhaal te somber is om iets anders dan de waarheid te zijn – was Dunla zwak van hersenen. Desondanks wist ze zich te redden.

‘De maan mag dan ver weg lijken,’ zei ze op de dag dat ze moest toezien dat mijn hart brak, ‘maar na eb wordt het nog steeds vloed. Ja, toch?’

Van Dunla leerde ik dat de wegen van mensen, net als die van goden, ondoorgrondelijk kunnen zijn.

‘Dief.’

‘Wat?’ zei ze in de richting van de krakende stem.

‘Ik zei dat je een hoerige, waardeloze, smerige dief bent,’ beet de oude vrouw haar toe.

Dunla knipperde verbaasd met haar ogen.

De heks naaide gewoon door. Ze maakte slordige, haastige steken en haar ijzergrijze haar bolde tot donderwolken samengepakt onder een rafelige sjaal op. Er werd gefluisterd dat de heks gek was. Dunla had geen enkele reden daaraan te twijfelen. Ze had de heks trouwens al eens gezien voordat ze dit benauwde voorgeborchte van de hel in Pell Street met haar deelde. Toen had ze vlammen uit een ketel staan toveren, dat wist Dunla zeker.

Dunla had snel een kruis geslagen en zich doodsbang uit de voeten gemaakt.

‘We hebben wetten in dit land,’ verklaarde de heks.

De heks had een maand geleden haar intrek genomen in de voorkamer. Ze had zeven smerige kaarsen bij zich, die ze van ranzige reuzel en twijngaren had gemaakt en die in aardewerken potjes zaten. Eenmaal aangestoken roken de brouwsels naar smeulende ingewanden. Er brandde er nu ook een en Dunla gebruikte de infernale flikkeringen om bij te naaien. Ze was wakker geworden zodra het geflakker haar oogleden had bereikt, had het voor het licht van de dageraad gehouden.

‘Wetten zegt u?’ herhaalde Dunla angstig. Ze had nog nooit een wet overtreden.

‘Dat zeg ik, ja. Wetten tegen het stelen van licht.’

Twaalf paar andere ogen vernauwden zich onderzoekend tot spleetjes. De jonge moeder en haar dochter. De twee zussen. Het *kalletje* en haar beste vriendin, het andere kalletje. De drie Duitse vrouwen die altijd met hun gezicht naar de muur zaten te huilen en zich aan elkaar vastklampten. Het zwangere meisje dat opgekruld op een stapel kranten lag. Het meisje met het afgeschoren haar dat uit het Opvoedingsgesticht kwam. Het elfjarige kindhoertje.

‘Het is mijn licht,’ siste de heks. ‘Als je het wilt gebruiken, moet je maar dokken. Wat heb je voor me, kleine rat?’

Toen Dunla de andere vrouwen naar haar zag kijken, begon ze te trillen. Sommigen keken geërgerd, anderen medelijdend.

Allemaal leken ze bang voor de heks.

Een mes dook op in de hand van de heks. Het blikkerde in het schijnsel van het sputterende dierenvet.

‘Dokken, liefje,’ fluisterde de heks, ‘of ik snij mijn avondeten uit je achterhammen.’

‘Morgen,’ piepte Dunla. ‘Ik kan u morgen wel betalen.’

‘Morgen hangen jullie dankzij mij allemaal boven een vuurtje te roosteren.’

‘Alstublieft...’

‘Dokken, anders moet je maar voelen.’

Een minuut later, iets minder misschien, stond Dunla na de nodige chaos en veel geroep en gekrijs van ‘Weg, maak alsjeblieft dat je wegkomt’ op straat, zonder schoenen, zoals ze al maanden rondliep, en met haar armen vol onafgemaakte broeken. Een miezerige motregen verwelkomde haar.

Half schuilend onder de kleding bleef Dunla op het stoepje voor de deur zitten tot het dunne wolkendek de geest gaf en de aprilzon waterig op haar neerscheen en de hordes Afrikanen en immigranten belichtte die zich door Wijk 6 haastten; de buurt die over de hele wereld bekendstaat als de rijpende zweer op het aangezicht van New York.

Het is natuurlijk ook mijn wijk. Ik bedoel dat dus zeker niet persoonlijk.

Met onvaste stap struikelde Dunla door paardenkeutels en erger, langs de bewusteloze dronkaards bij wie vliegen rond de drankvlekken op hun kleren zwermden, langs de scheefhangende houten

huizen die haar eigen wankel evenwicht papegaaiden, langs een van Mexicaanse glorie teruggekeerde veteraan zonder benen, die tegen een veranda gesteund zat. We hebben het altijd over ‘teruggekeerde vrijwilligers’, wat prettiger klinkt dan ‘verwoeste levens’. Deze had zijn uniformpijpen bij de knie dichtgeknoopt en lurkte aan één stuk door aan een flesje morfine. De veteraan deed een bittere poging Dunla’s rokken te grijpen. Maar hij was zo mogelijk nog zwakker dan zij en dus wist ze met haar armvol pantalons Chatham Street in te ontsnappen.

In Chatham Street kun je met geen mogelijkheid zien waar de winkels eindigen en de straat begint. De grenzen schommelen, zijn even poreus en grillig als onze wetten. Uit de winkelpui van WILLIAM DOWNIES IJZERWARENMAGAZIJN gutsten met gereedschap beladen tafels en een tiental open dozen met spijkers in verschillende soorten en maten de straat op. Dunla stootte bijna een wankel piramide van hoeden om die voor KLEERMAKERIJ P.J. COPPINGER stond uitgestald, wat net werd voorkomen door een duw die ze van de winkelbediende kreeg en waardoor ze in de riekende voorjaarsmodder belandde.

Het volgende wat Dunla zich herinnerde was dat ze voor de voorman van de fabriek in Nassau Street stond voor wie ze haar ‘thuisarbeid’ deed. Het is een nieuwe markt, even modern als de telegraaf. Wat het inhoudt? Werk zonder de verachtelijke smet van een fatsoenlijk salaris.

‘Je bent niet goed wijs,’ zei de heer Simeon Gage ongelovig. ‘Bij je volgende partij zal ik de stof in mindering moeten brengen op je loon. Deze zullen we moeten weggooien.’

Dunla keek naar de bemodderde broeken in haar armen en kon geen woord uitbrengen.

Toen ze op weg naar buiten, de fabriek uit, langs de regenboog van bont geklede Bowery-meisjes liep, die in rijen aan tafels het lastigere knipwerk zaten te doen, kwam een vertrouwd gezicht in grote haast op haar af. Een knap perzikroze gezichtje met heldere, opstandige, geelbruine ogen, omrand door essenhoutbruin golvend haar in de lichtst mogelijke tint.

‘O, Dunla, goddank,’ zei de coupeuse zachtjes, en ze drukte haar een opgevouwen papiertje in handen. ‘Ik zocht je al. Hier heb je vijftig cent om iemand te betalen die je het briefje kan voorlezen en dan hou je genoeg over om eens goed te *haggelen*. Heremetijd, meid, wat een *kakebeenhuishouden*. Ga maar gauw. En doe wat er op het briefje staat!’

Van dat taaltje, dat door ons boevengilde en door minder beschaafde heerschappen wordt gesproken en dat Flash wordt genoemd, begreep Dunla maar weinig. Op dat moment kreeg ze er al evenveel van mee als van het briefje in haar hand: helemaal niets.

Dankzij de volslagen bizarre en onorthodoxe opvoeding die ik heb genoten door dertig jaar lang in New York te moeten overleven, kan ik zowel Flash verstaan als Engels lezen, dus ik weet dat haar vriendin zei: 'Hiermee kun je iemand betalen om het briefje te lezen en heb je ook nog genoeg voor een voedzame maaltijd. Heremetijd, meid, je bent graatmager.'

En ik weet dat er in het briefje stond:

Ik ben bang dat mijn vriendin van plan is jullie huis in brand te steken en jullie allemaal levend te verbranden.

Waar Dunla geen moeite mee had, was de vijftig cent en ze stond dan ook binnen de kortste keren een broodje gebakken oesters naar binnen te werken. Het zoute vocht van het eten en van haar tranen liep over haar kin en vingertoppen en de wereld stroomde geluidloos langs haar heen als een kille rivier die een steen afslijpt.